

Asia: VN/34178/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta luonnollisten henkilöiden omaisuuden arvonnousutulon johdosta määrättävän veron käyttöönottamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Arvonnousutulon verottamisessa ratkaistavana huomattavia ongelmia

Finanssiala ry (FA) kiittää mahdollisuudesta lausua arvonnousuveroa koskevasta HE-luonnoksesta. Valtiovarainministeriö ei ole aiemmin laatimassaan selvityksessä puoltanut tällaisen veron käyttöönottoa. FA näkee, että aiemmin laaditun selvityksen mukaisesti veron käyttöönottoon liittyy huomattavia ongelmia, mahdolliset haitat verosta voivat olla suurempia kuin hyödyt, eikä veroa tästä syystä tule ottaa käyttöön.

Lähtökohtaisesti ajatus keinotekoisten verosyistä tapahtuvien maastamuuttotilanteiden estämisestä on kannatettava. Ylivoimainen valtaosa Suomesta tapahtuvasta maastamuutosta ei kuitenkaan ole millään tavoin veromotivoitunutta. Veron osalta ei ole kuitenkaan arvioitu vielä lainkaan tarpeeksi sen vaikutuksia yleisesti maahan- ja maastamuuttoon. Joka tapauksessa vero tulee merkitsemään huomattavaa hallinnollisen työmäärän lisäystä niille henkilöille, jotka sen piirissä olisivat. FA pitääkin hyvin todennäköisenä, että vero (ja erityisesti verotuksen määrittävä neljän vuoden Suomessa asumisen aikaraja) tulee rajoittamaan Suomeen tapahtuvaa maahanmuuttoa sellaisten ulkomaalaisten osalta, jotka potentiaalisestikin veron piiriin joutuisivat.

FA myös korostaa, että esitysluonnos on hyvin keskeneräinen ja pitää sisällään virheitä sekä puutteita. Verolainsäädännöltä edellytetään tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä. FA näkee tämän korostuvan entisestään, kun kyse on täysin uudeltaisesta veromallista. Esityksen antaminen edellyttää vielä huomattavaa jatkovalmistelua: sääntelyn sisältö ei voi jäädä tulkinnalliseksi siten,

että keskeistä sisältöä määritettäisiin vasta viranomaisohjeistuksella. Mikäli arvonnousuveroa edelleen edistetään, tulee asiassa vielä järjestää toinen lausuntokierros korjatusta esityksestä.

1. Tietyt ehdotetun veron osalta tehdyt ratkaisut ovat perusteltuja

- FA pitää perusteltuna ratkaisuna, että verotusta on mahdollista lykätä, kunnes omaisuus on tosiasiallisesti myyty. Mikäli näin ei olisi, esitys olisi omiaan johtamaan useampikertaiseen verotukseen.
- FA näkee, että on perusteltua sisällyttää esitykseen euromääräisiä rajoja, jotta esitys kohdistuu tarkoituksenmukaisesti, eikä aiheuttaisi suhteetonta hallinnollista taakkaa. Euromääräisten rajojen osalta FA kuitenkin huomauttaa, että rajoja tulisi nostaa vielä huomattavasti tai verotus tulisi kohdistaa muutoin selkeisiin väärinkäytöstilanteisiin. Vaikka arvonnousuverovelvollisuus ei realisoituisi yksittäisen verovelvollisen osalta, joutuu maasta muuttava henkilö joka tapauksessa tarkastelemaan, ylittyvätkö määritetyt rajat. Tämä aiheuttaa hallinnollista työtä henkilölle itselleen mutta myös todennäköisesti erilaisille finanssialan toimijoille, joilta laskelmia omaisuuden tai arvonnousun määrästä pyydettäisiin. Mitä korkeammalla rajat ovat, sitä helpommaksi sääntelyn soveltamisedellytysten arviointi muuttuisi enimmäkseen osalle maastamuuttajista.
- On perusteltua, että ns. menetelmälain mukaan arvonnousuverosta johtuva kaksinkertainen verotus poistettaisiin viime kädessä Suomessa. Muutoin riskinä on jälleen kaksinkertainen verotus.
- Esityksen mukaan ”VML:n 7 §:n 1 momentin nojalla arvonnousutulo verovelvollisen luonnollisen henkilön olisi toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot arvonnousuveron alaisesta omaisuudestaan Suomesta pois muuttovuoden osalta sekä vuosittain siihen asti, kunnes omaisuus kokonaan tai osittain vastikkeellisesti luovutetaan.” FA pitää perusteltuna, että ilmoitusvelvollisuus asetetaan asiassa nimenomaisesti verovelvolliselle itselleen. Verovelvollinen itse on ainoa taho, joka tietää luotettavasti, koska arvonnousuverotuksen edellytykset ovat täyttyneet. FA myös korostaa, että esimerkiksi finanssialan toimijoille ei voida asiassa perustaa ilmoitusvelvollisuutta mahdollisesta arvonnousutulosta, sillä näillä ei ole esimerkiksi käsitystä siitä, koska verovelvollisen olosuhteet olisivat muuttuneet tavalla, joka perustaisi arvonnousuverotuksen.

2. Verotuksen ja veronmaksun perustavia sääntöjä on täsmennettävä

Esityksessä tulisi vielä täsmentää huomattavasti sitä, milloin verotus realisoituu:

- Nykyisellään esityksen aikarajat jäävät epätasmoisiksi ja niitä tulee selkiyttää huomattavasti. Ehdotetun TVL 45 b §:n mukaan ”arvonnousutuloa ei tällöin kuitenkaan lueta tuloksi, jos luovutus tapahtuu viimeistään kahdeksantena verovuonna muuttovuoden jälkeen tai sen jälkeen”. Esityksessä jää kuitenkin epäselväksi onko sovellettava aikaraja muuttovuosi + 8 vuotta vai muuttovuosi + 7 vuotta. Ehdotetun TVL 46 b §:n mukaan, jos ”edellä TVL 45b §:ssä tarkoitettu verovelvollisesta tulee Suomessa yleisesti verovelvollinen ja verosopimuksen mukaan Suomessa asuva viiden vuoden kuluessa Suomesta pois muutosta”. Nämä aikarajat tulisi yhdenmukaistaa ja selkeintä olisi soveltaa esimerkiksi viiden vuoden aikarajaa kaikissa tilanteissa.
- Laki tulee pahimmillaan voimaan takautuvasti siten, että se kohdistuu Suomesta jo pois muuttaneisiin henkilöihin. Jos esimerkiksi 2020 Suomesta muuttanut luonnollinen henkilö tulee rajoitetusti verovelvolliseksi esimerkiksi vasta 2023, johtaisiko esitys käytännössä takautuvan muuton verottamiseen?
- Arvonnousuverovelvollisuuden syntyminen jää epäselväksi, jos verotusta on lykätty ja omaisuudesta luovutetaan vain osa: Kuinka tällöin lasketaan 100.000 euron verovapaa osuus? Ylipäätään kuinka tämä vero toimisi vakuutusten osalta esimerkiksi osittaisen takaisinoston osalta?
- Erityistä problematiikkaa liittyy myös tietynlaisen omaisuuden arvostamiseen maastapoistumisen hetkellä: Esimerkiksi listaamattomien osakkeiden arvostaminen voi olla hyvin vaikeaa ja tähän tulisi kiinnittää huomattavasti enemmän huomiota vielä.

3. Arvonnousuverotus lahjoitustilanteissa

Ehdotetun sääntelyn mukaan myös omaisuuden lahjoitus realisoi arvonnousuverovelvollisuuden. Yleisen verojärjestelmän mukaisesti tulovero ei normaalisti realisoidu omaisuutta lahjoitettaessa. Erityisesti on huomattava, ettei esityksessä ole rajattu sääntelyn soveltumisen ulkopuolelle myöskään lahjoitusta Suomessa yleisesti verovelvolliselle saajalle. Tällaisessa tilanteessa siis lahjoittaja maksaisi arvonnousuveron ja lahjoituksen saaja lahjaveron, mitä on vaikea pitää tarkoituksenmukaisena lopputuloksena.

4. Tappioista

Ehdotetun sääntelyn mukaan verovelvolliselle aiemmin vahvistettuja tappioita ei voi vähentää arvonnousuveron alaisesta laskennallisesta luovutusvoitosta. Tämä pitäisi sallia, sillä tappiot voitaisiin vähentää siinä tapauksessa, että verovelvollinen myisi omaisuuden Suomessa asuessaan ja olisi johdonmukaista, että vastaavaa noudatettaisiin myös arvonnousuverotuksessa. Yleisesti ei ole

perusteltua, että verovelvollinen asetetaan huonompaan asemaan arvonnousuverotuksessa kuin ns. normaalissa verotuksessa.

5. Veron piirissä olevista omaisuuslajeista

FA korostaa, että vaikka erilaisista sääntelyn piiriin kuuluvista omaisuseristä on pitkä listaus ja esityksessä todetaan sääntelyn piiriin kuuluvan irtaimen omaisuuden, ei esitystä mitenkään saatane kattavaksi siten, että kaikenlaiset omaisuserät kuuluisivat esityksen piiriin. Tämä johtanee epätasa-arvoiseen asemaan siinä, kuinka kattavasti sääntelyn piirissä erilaiset muuttotilanteet olisivat.

Vakuutusten osalta sääntelyssä viitataan TVL 35 §:n mukaisiin vakuutus tuotteisiin. Tämä pykälä koskee säästöhenkivakuutusta, kapitalisaatiosopimusta ja määräaikaista eläkevakuutusta. Selkeyden vuoksi perusteluissa tulisi avata, ettei sääntely siis koskisi esimerkiksi ns. verotuettuja eläkevakuutuksia tai elinikäisiä eläkevakuutuksia, vaan nimenomaan sellaisia määräaikaista eläkevakuutuksia, joiden tuotto ja tappiot lasketaan TVL 35 §:n mukaisesti.

Vakuutus tuotteiden osalta FA myös korostaa, että sääntelyn terminologiassa on epäselvyyttä:

- Lain mukaan verotusta on mahdollista lykätä, kunnes omaisuus "luovutetaan vastikkeellisesti tai lahjana". Jos luonnollinen henkilö suorittaa takaisinoston vakuutuksesta, tarkoittaako tämä lain sanamuodon puitteissa, että omaisuus olisi tällöin "luovutettu vastikkeellisesti". Takaisinostossa ei ole kyse vastikkeellisesta luovutuksesta tai luovutusvoitosta ylipäättänsä. Vakuutukset kylläkin voidaan myös luovuttaa vastikkeellisesti tai lahjana, jolloin lain sanamuoto toteutuisi.
- Ehdotetun uuden lain 46 b §:n mukaan "edellä 45 b §:ssä tarkoitetun omaisuuden arvonnousutulon määrän määrittämiseen laskennallisena luovutusvoittona sovelletaan soveltuvin osin, mitä 46 ja 47 §:ssä säädetään luovutusvoiton laskennasta" sekä viitataan täten myös hankintameno-olettaman käyttämiseen. Soveltuuko tällöin myös vakuutusten osalta hankintameno-olettaman käyttö arvonnousuverotuksessa?

Niin sanottu välillisten omistusten arvonnoususäännös vaikuttaa tarpeettomalta ja johtaa helposti kohtuuttomiin veroseuraamuksiin. Tämä kohta tulisivikin poistaa.

Huomattakoon vielä, että erityisesti erilaisten ulkomaisten sijoitusvälineiden osalta jää epäselväksi, miltä osin nämä olisivat veron piirissä. Yksi esimerkki tästä on, että erityisesti eläkesäästämisen osalta jää epäselväksi, mitä ulkomaisten tahojen eläkesäästämisen tuotteita jatkossa veron piiriin kuuluisi (esimerkiksi yhdysvaltalainen 401(k)-tili). Tällaisia lienee melko usealla Suomeen tietyistä maista muuttavilla tahoilla, jolloin muutto Suomeen muuttunee epähoukuttelevaksi.

6. Sääntelyn voimaantuloaikataulusta

Syksyllä 2021 hallituksen talousarvioneuvotteluiden pöytäkirjaan merkittiin, että turvataan Suomen veropohjaa laajentamalla nykyisin yhteisöihin soveltuva arvonnousuvero myös henkilöihin vuoden 2023 alusta alkaen. Huomioiden esityksen keskeneräisyys sekä vielä vaadittavat viranomaisohjeistukset, tämä aikataulu ei ole missään määrin realistinen soveltamisen alkamiselle.

Luukkonen Lauri
Finanssiala ry - Hannu Ijäs